Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE

General Certificate of Secondary Education

I'r Arholwr yn unig		
Cwestiwn	**Marc uchaf**	**Marc a ddyfarnwyd**
1.	**3**	
2.	**2**	
3.	**3**	
4.	**3**	
5.	**3**	
6.	**15**	
7.	**14**	
8.	**17**	
9.	**20**	
10.	**20**	
ACY	**5**	
Cyfanswm	**105**	

122/51

ASTUDIAETHAU BUSNES

PAPUR 1 (G-C)

HAEN SYLFAENOL

P.M. DYDD IAU, 15 Mehefin 2006

(2 Awr)

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Cewch ddefnyddio cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion i bob cwestiwn yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn cwestiwn-ac-ateb hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir nifer y marciau ar gyfer pob rhan o gwestiwn mewn cromfachau.

Cewch farciau am ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

Examiner only
Arholwr yn unig

Atebwch **bob** *cwestiwn yn y lleoedd gwag priodol.*

1. Pa **dri** o'r canlynol sy'n gyfrifoldebau'r adran bersonél neu'r adran adnoddau dynol mewn cwmni? [3]

D.S. *Ticiwch* ***dri*** *blwch yn unig.*

Cwynion cwsmeriaid		Cwblhau'r cyfrifon	
Hysbysebu swyddi 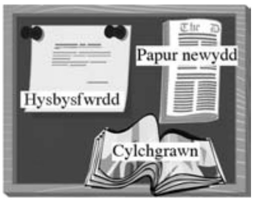		Gofalu am les y gweithwyr	
Dewis ymgeiswyr swyddi newydd		Cynllunio cynhyrchu	

2. Pa **ddau** o'r canlynol sy'n ddulliau ymchwil desg? [2]

D.S. *Ticiwch* ***ddau*** *flwch yn unig.*

Darllen cylchgronau masnach ☐

Defnyddio arolygon ffôn ☐

Defnyddio profion defnyddwyr ☐

Edrych ar ystadegau'r Llywodraeth ☐

Examiner only
Arholwr yn unig

3. Pa **dri** o'r canlynol sydd wedi digwydd o ganlyniad i'r ffaith fod Prydain yn aelod o'r Undeb Ewropeaidd? [3]

D.S. *Ticiwch* ***dri*** *blwch yn unig*.

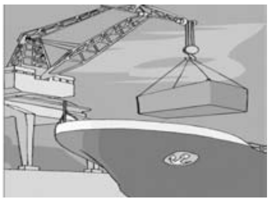	Llai o fasnach rhwng busnesau Prydeinig ac Ewrop.	
	Gweithwyr Prydeinig yn ei chael hi'n haws cael hyd i waith yng ngwledydd yr Undeb Ewropeaidd.	
	Mwy o fasnach gydag Unol Daleithiau America.	
	Dim tollau *(customs duties)* yn cael eu talu wrth symud nwyddau rhwng gwledydd yr Undeb Ewropeaidd.	
	Mwy o fasnach gyda gwledydd eraill yr Undeb Ewropeaidd.	

4. Mae Mohammed Quereshi yn gwneud cais i'w fanc am fenthyciad. Gofynnwyd iddo anfon cynllun busnes. Rhestrwch **dri** darn o wybodaeth **ariannol** y gallai Mohammed eu cynnwys yn ei gynllun busnes. [3]

(i) ....

(ii) ....

(iii) ....

Trosodd.

5. Isod mae nifer o dermau ac ymadroddion a ddefnyddir mewn busnes.

CYNHYRCHU YN ÔL Y GWAITH
(Job Production)

AEDDFEDRWYDD

RHANIAD LLAFUR

LANSIO

DARBODION MAINT

SWP-GYNHYRCHU
(Batch Production)

Pa un o'r uchod sy'n disgrifio **pob un** o'r canlynol orau: [3]

(a) dull cynhyrchu lle caiff nwyddau eu gwneud yn unol ag archebion cwsmeriaid unigol;

....

(b) system lle mae gweithwyr yn arbenigo yn y swydd y maent fwyaf medrus ynddi;

....

(c) cyflwyno nwydd newydd i'r farchnad?

....

TUDALEN WAG

6.

Mae'r ffotograff uchod yn dangos siop fferyllydd *(chemist)* ger meddygfa *(doctor's surgery)*. Mae hi ar brifford sy'n mynd trwy stad fawr o dai ar gyrion *(outskirts)* tref yng Nghymru. Mae'r siop yn fusnes adwerthu cydweithredol.

(a) Ym mha sector - cynradd, eilaidd neu drydyddol - y mae'r busnes hwn yn gweithredu? Rhowch reswm dros eich ateb. [2]

(b) Pa **un**, o'r rhestr isod, sy'n berchenogion busnes adwerthu cydweithredol? Tanlinellwch eich ateb. [1]

Y Llywodraeth

Y trethdalwyr

Y cwsmeriaid

(c) Awgrymwch ac eglurwch **ddau** reswm pam mae'r siop fferyllydd sydd i'w gweld yn y ffotograff mewn lleoliad da. [4]

(i)

(ii)

Examiner only
Arholwr yn unig

(ch) Eglurwch ffyrdd y gall busnesau, fel busnesau cydweithredol, ddefnyddio'r cymysgedd marchnata i werthu mwy o nwyddau. [8]

7. Mae *Carl's Cars* yn garej o faint canolig yn nhref Tonnewydd. Mae'r busnes yn cyflogi wyth mecanydd sy'n cael eu talu £11 yr awr.

Isod mae slip cyflog ar gyfer Jane Price, un o'r mecanyddion sy'n gweithio i *Carl's Cars*. Astudiwch y slip cyflog ac atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

Carl's Cars
Slip Cyflog

DYDDIAD	WYTHNOS DRETH	ENW
20/6/06	12	Jane Price

RHIF Y.G.	COD TRETH	BANC	COD BANC	CYFRIF
YM123456D	458L	Lloyds TSB	30-90-70	00772311

ELENI

CYFLOG TRETHADWY	TRETH A DALWYD	YSWIRIANT GWLADOL	PENSIWN	RHODD ELUSENNOL
£5200.00	£750.00	£500.00	£312.00	£24.00

YR WYTHNOS HON

CYFLOG CRYNSWTH		DIDYNIADAU		CYFANSYMIAU	
SYLFAENOL	£440.00	*PAYE* Y.G. PENSIWN ELUSEN	£63.00 £44.00 £26.00 £2.00	CYFLOG CRYNSWTH LLAI	
CYFLOG CRYNSWTH	£440.00	CYFANSWM	£135.00	CYFLOG NET	?

(a) Cyfrifwch gyflog net Jane Price. (Dangoswch eich gwaith cyfrifo.) [2]

....

....

....

....

(b) Caiff treth incwm ei chasglu gan ddefnyddio system a elwir yn *PAYE*. Beth mae'r llythrennau hyn yn ei gynrychioli (yn Saesneg)? [1]

....

Examiner only
Arholwr yn unig

(c) (i) Pam mae gweithwyr, fel Jane Price, yn talu Cyfraniadau Yswiriant Gwladol? [1]

....

....

(ii) Rhowch **un** enghraifft o sut y gallai Jane ennill *(gain)* o dalu Cyfraniadau Yswiriant Gwladol. [1]

....

....

(ch) Cyfrifwch gyfanswm bil cyflogau wythnosol *Carl's Cars* ar gyfer yr wyth mecanydd sydd i gyd yn cael eu cyflogi am 40 awr yr wythnos am £11 yr awr. (Dangoswch eich gwaith cyfrifo.) [2]

....

....

....

....

(d) Rhowch **un** enghraifft o ddidyniad gwirfoddol y mae Jane yn ei dalu o'i chyflog. [1]

....

(dd) Mae *Carl's Cars* yn dymuno cyflogi dau fecanydd yn ychwanegol.

Awgrymwch ffyrdd y gallai *Carl's Cars* hysbysebu am y mecanyddion. Rhowch resymau dros eich awgrymiadau. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

8. Mae Julian Smith yn awyddus i gychwyn ei fusnes ei hun ar ôl cael gradd. Mae'n credu bod cyfleoedd ar gael iddo yn ei ddinas ei hun, sef Abertawe, i gychwyn busnes glanhau swyddfeydd.

(a) Awgrymwch **dri** rheswm pam mae Julian yn dymuno cychwyn ei fusnes ei hun. [3]

(i) ....

....

....

(ii) ....

....

....

(iii) ....

....

....

(b) Mae Julian yn ystyried rhedeg ei fusnes fel unig fasnachwr. Awgrymwch ac eglurwch **ddwy** broblem y gallai Julian eu hwynebu. [4]

(i) ....

....

....

....

(ii) ....

....

....

....

(c) Awgrymwch **ddau** fath o gyfathrebu allanol y gallai Julian eu defnyddio wrth redeg ei fusnes. [2]

(i) ....

(ii) ....

Examiner only
Arholwr yn unig

Mae Julian wedi darllen y wybodaeth ganlynol ar wefan fusnes.

Croeso i *Rainbow International*

Cwmni trwydded/masnachfraint *(franchise)* a gychwynnwyd yn y DU yn 1987 yw *Rainbow International*. Mae gennym fwy na 130 o ganghennau ledled Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon, yn darparu amrywiaeth eang o wasanaethau glanhau proffesiynol ar gyfer cartrefi ac adeiladau busnes.

Mae trwyddedeion *(franchisees)* newydd yn derbyn hyfforddiant a chefnogaeth i sicrhau llwyddiant pob busnes newydd. Mae trwyddedeion presennol yn dweud mai ein systemau yw'r allwedd i gyflawni llwyddiant busnes.

Ein prif ffynhonnell incwm fel trwyddedwr *(franchisor)* yw breindaliadau *(royalties)* sy'n seiliedig ar ganran o drosiant y trwyddedeion.

Addaswyd o www.rainbow-int.co.uk

(ch) Trafodwch fanteision **ac** anfanteision o Julian yn dod yn un o drwyddedeion *Rainbow International*. [8]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

9. Darllenwch yr erthygl isod ac atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

Cawr ym myd jîns mewn brwydr ynghylch nod masnach

Mae *Howies*, cwmni dillad bach yng Ngorllewin Cymru, yn wynebu brwydr gyfreithiol gydag un o wneuthurwyr mwyaf jîns yn y byd. Mae *Howies*, sydd â phum aelod o staff yn unig, wedi cael ei herio gan *Levi Strauss and Co* sy'n cyflogi 12,000 o bobl. Mae'r busnes Americanaidd yn cyhuddo'r cwmni Cymreig o gopïo label coch enwog **brand** *Levi* drwy roi label llwyd ar boced ôl ei jîns. Fe wnaeth *Levi Strauss* batentu ei hawl i roi ei logo ar y boced ôl dde gyntaf yn America yn 1938. Nawr mae wedi ysgrifennu at y cwmni Cymreig yn dweud y gallai'r brand *Howies* achosi dryswch ymhlith cwsmeriaid.

Mae *Howies* yn gwneud tua 15,000 o grysau T a 2,000 o barau o jîns y flwyddyn a hoffai gynhyrchu mwy drwy gyflogi mwy o weithwyr a symud i leoliad newydd.

Addaswyd o www.bbc.co.uk 1 Mai 2003

(a) Mae'r brand *Levi Strauss* yn bwysig i'r cwmni hwnnw. Pam mae brand mor bwysig wrth farchnata cynnyrch? [4]

....

....

....

....

....

....

Mae *Howies* yn gwneud dillad ar gyfer beicwyr a sgrialwyr *(skateboarders)* hefyd. Mae gan berchenogion *Howies* bolisïau moesegol cadarn, e.e. maent yn defnyddio brethyn organig, nad yw wedi cael ei drin â phlaleiddiaid *(pesticides)*, ac mae ei weithwyr yn cael "diwrnodau rhy braf i weithio" pryd y cânt eu hannog i fynd allan i feicio a sgrialu.

(b) Eglurwch pam mae gan rai cwmnïau, fel *Howies*, bolisïau moesegol cadarn. [4]

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

(c) Disgrifiwch yn gryno **ddau** gam, ar wahân i hysbysebu, y bydd angen i *Howies* eu cymryd i recriwtio'r math iawn o berson os bydd yn cyflogi mwy o bobl. [4]

(i) ....

....

....

(ii) ....

....

....

"Ym mis Ionawr 2002 fe wnaethom anfon ein cynllun busnes at ffrindiau yn y gobaith o godi rhywfaint o arian er mwyn ehangu ein busnes. Cawsom tua dwsin o fuddsoddwyr, gyda llawer o'r rhain yn rhoi eu cynilion i'n helpu ni i fyw ein breuddwyd."

Addaswyd o www.howies.co.uk

(ch) Awgrymwch a gwerthuswch **ffyrdd eraill** y gallai *Howies* godi'r arian i ehangu ei fusnes. [8]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

10. Darllenwch yr erthygl isod ac atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

Swyddi newydd mewn cwmni bwyd organig

Cychwynnwyd *Rachel's Organic* gan y ffermwyr Gareth a Rachel Rowlands yn 1984. Mae ei lwyddiant wedi adlewyrchu'r cynnydd cyflym yn y galw am fwyd a diod organig dros y deng mlynedd diwethaf. Gwerthwyd y busnes i gynhyrchydd llaeth organig o America, *Horizon Organic*, yn 1999.

Bydd estyniad i'r llaethdy *(dairy)* yn costio tair miliwn o bunnoedd, yn creu 50 o swyddi newydd ac yn treblu'r gallu cynhyrchu *(capacity)*. Bydd hynny'n caniatáu i *Rachel's Organic* yn Aberystwyth dargedu tir mawr Ewrop. Ar hyn o bryd mae iogyrtiau, llaeth, hufen a menyn *Rachel's Organic* yn cael eu gwerthu ledled y DU ac yn cael eu cynnig mewn gwestai o'r safon uchaf yn Llundain. Dywedodd y rheolwr-gyfarwyddwr, Neil Burchell, fod yr estyniad yn hanfodol i gynlluniau tymor hir y cwmni. "Gan weithio gydag Awdurdod Datblygu Cymru rydym yn bwriadu torri i mewn i farchnad cyfandir Ewrop y flwyddyn nesaf," meddai.

Yn ogystal ag ehangu i mewn i Ewrop mae'r cwmni'n benderfynol hefyd o ehangu amrywiaeth *(range)* y cynhyrchion y mae'n eu gwerthu.

Addaswyd o www.bbc.co.uk 11 Tachwedd 2004

(a) Mae pecynnu yn amlwg yn bwysig i *Rachel's Organic*. Pam mae pecynnu'n bwysig mewn gwerthu cynhyrchion gan *Rachel's Organic*? [4]

....

....

....

....

....

....

....

(b) Awgrymwch ac eglurwch resymau pam roedd busnes mawr Americanaidd fel *Horizon Organic* yn dymuno trosfeddiannu busnes llai fel *Rachel's Organic*. [4]

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

(c) Eglurwch pam mae cwmnïau fel *Rachel's Organic* yn ceisio gwella amrywiaeth *(range)* eu cynhyrchion drwy'r amser. [4]

....

(ch) Gwerthuswch gynllun *Rachel's Organic* i werthu ei gynhyrchion yn Ewrop. [8]

....